

Egység a különbözőségben

Az Európai Unió és a nemzeti kisebbségek. Friedrich Ebert Stiftung, Budapest, 2006, 198 o.

(Regio, 2006, 4. szám)

A Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Germanisztikai Intézete és a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal a Friedrich Ebert Alapítvány támogatásával 2005. október 11-én tanácskozást szervezett Egység a különbözőségben címmel.

A szervezőket kettős cél vezérelte. Egyrészt annak mérlegelése, hogy maga az integrációs folyamat milyen változásokkal jár a nemzeti identitásnak, a kisebbség és többség viszonyának az alakulására. Az egyes előadók a témát a folyamat három szereplője, az Európai Unió döntéshozó szervei, az Uniót alkotó nemzetállamok, illetve a polgárok oldaláról közelítették meg.

Másrészt ugyanennyire foglalkoztatta a szervezőket, hogy a megváltozott feltételek közepette e kérdéskör kutatóira, elemzőire milyen új feladatok várnak, milyen új módszertani megoldások alkalmazásával tudnák munkájukat a döntéselőkészítés folyamatában az eddiginél nagyobb mértékben hasznosíthatóvá tenni. Ezért az előadások másik csoportja a nemzeti identitás különböző megnyilvánulási formáinak mérhetőségét, összehasonlíthatóságát lehetővé tevő eljárások alkalmazását mutatta be.

Kaltenbach Jenő Jog és identitás: lehetséges-e az európai szabályozás című előadásában többek között amellet érvelt, hogy az integráció előrehaladásával célszerű lenne a kisebbségi kérdést "megosztott ügy"-ként kezelni, amely részben EU, részben tagállami hatáskörbe tartozna.

Bayer József (Az Európai Unió és a nemzetállamok) leszögezte: " Egy közös európai tudat megléte abban az értelemben, ahogy a nemzeti tudatról beszélünk, nagyon is kérdéses. Az európai identitás csak másodlagos a nemzeti identitáshoz képest, és a belátható időben a kettős identitásnak ez az egyenlőtlen struktúrája fenn is marad".

Eiler Ferenc történelmi áttekintésében (A német külpolitika és az európai egységtörekvések 1918-2005) arra mutatott rá, hogy az integráció konföderatív és föderatív koncepcióját szorgalmazók között "a maga is föderális felépítésű Németország hajlik arra, hogy az Európai Uniót egy szövetségi államként képzelje el", bár "a realitás az előbbi verzió jövőbeni megerősödése mellett szól".

Hideg Gergely az Eurobarometer vizsgálatok példáján azt mutatta be, hogy milyen problémák nehezítik a kisebbségi célcsoportok definiálását és elérését, és hogy milyen módszerek látszanak mégis célravezetőnek ezen csoportok vizsgálatára (A nemzeti identitás és az európai identitás empirikus vizsgálata Európában).

Bartha Csilla Nyelv, identitás és kisebbségek. A nemzeti/etnikai identitás fogalmának értelmezései a szociológusviztikában és egy országos kutatás tükrében címmel a nyelv–identitás kapcsolat eltérő értelmezési lehetőségeinek szélesebb körű áttekintése után egy magyarországi kisebbségi közösségekben 2001 és 2004 között végzett országos összehasonlító empirikus

kutatás eredményei alapján adott képet a vizsgált kisebbségi nyelvek helyzetéről, a kisebbségi és a többségi nyelvhez fűződő attitűdökről, nyelv és identitás viszonyáról.

Borbély Anna előadásában (Nyelvválasztási szokások a 21. század elején hat magyarországi kisebbségi közösségben) az NKFP 5/126/2001. projektum keretében végzett kérdőíves terepmunka adataira támaszkodva, hat magyarországi kisebbségi közösség nyelvmegőrzéséről, nyelvcserejéről és kétnyelvűségéről ismertetett összehasonlító adatokat.

Erb Mária "[...] wail's Lem es so procht hot [...] [...] mert így hozta az élet" – A nyelvcsere és a nyelvmegtartás dimenziói a magyarországi németeknél a tarjáni közösség példáján című előadása átfogó képet nyújtott a tarjáni német közösség jelenlegi, igen képlékeny nyelvállapotáról, illetve az azt alakító és befolyásoló meghatározó folyamatokról.

Tóth Ágnes és Vékás János Migráció és modernizáció. A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek társadalmi-gazdasági jellemzői című elemzése a népszámlálási és területi statisztikai adatok összekapcsolásán alapuló módszertani kísérlet olyan eljárások kidolgozására, amelyek alkalmazásával mérhetőbbé válna a migrációnak a nemzeti-etnikai identitás szerkezetére gyakorolt hatása.

A konferencián elhangzott előadások szerkesztett változatát tartalmazó kiadványt a Friedrich Ebert Alapítvány budapesti képviselője jelentette meg *Érték és Valóság* című sorozatának hetedik füzeteként.